

Rasespesifikk avlsstrategi for engelsksetter

Foto: Ronny Bostrøm

Gyldig til 1.7. 2021

**Norsk
Kennel Klub**
HUNDEEIERNES ORGANISASJON

Innholdsfortegnelse

1.	Om RAS.....	3
2.	Overordnet mål for rasen	3
3.	Rasens historie	3
4.	Rasens populasjon.....	4
4.1	Overordnet mål.....	4
4.2	Populasjonsstørrelse	4
4.3	Gjennomsnittlig kullstørrelse	5
4.4	Bruk av avlsdyr	6
4.5	Effektiv populasjonsstørrelse	8
4.6	Innavlsgrad.....	9
4.7	Innhenting av avlsmateriale fra andre land.....	10
4.8	Kortsiktige og langsiktige mål.....	11
4.9	Tiltak for å nå målene	11
5.	Adferd.....	12
5.1	Overordnet mål.....	12
5.2	Status adferd.....	12
5.3	Kortsiktige og langsiktige mål.....	13
5.4	Tiltak for å nå målene	13
6.	Jaktegenskaper og jaktprøver	14
6.1	Overordnet mål.....	14
6.2	Dagens situasjon.....	14
6.3	Jaktlyst.....	14
6.4	Viltfinnerevne og viltfinnerindeks	15
6.5	Tomstand og fuglebehandling.....	16
6.6	Kortsiktige og langsiktige mål.....	20
6.7	Tiltak for å nå målene	20
7.	Helse	21
7.1	Overordnet mål.....	21
7.2	Sykdommer i rasen	21
7.3	Hofteledds dysplasi (HD)	21
7.4	Ceroid Lipofuscinose (CL)	22
7.5	Progressiv retinal atrofi (PRA)	22
7.6	Hypotyreoese og kløløsning	23
7.7	Andre sykdommer	23
7.8	Kortsiktige og langsiktige mål.....	23
7.9	Tiltak for å nå målene	24
8.	Eksteriør.....	24
8.1	Overordnet mål.....	24
8.2	Dagens engelsksetter.....	24
8.3	Kortsiktige og langsiktige mål.....	26
8.4	Tiltak for å nå målene	27

1. OM RAS

NKK har vedtatt at alle raser skal ha en rasespesifikk avlsstrategi (RAS). RAS skal bidra til tydelige definisjoner av målene klubbene har for rasen sin og strategien for å nå disse. RAS for engelsksetter er i hovedsak utarbeidet av NESK, med innspill fra medlemmer og oppdrettere. Dokumentet skal være et verktøy for engelsksettereiere og oppdrettere som motiverer til å arbeide samlet mot et felles mål om å bevare og forbedre rasen i et langsiktig perspektiv. RAS vil revideres hvert 5. år.

2. OVERORDNET MÅL FOR RASEN

Vår målsetning er å bevare og forbedre engelsksetterens gjennomsnitt for følgende egenskaper i prioritert rekkefølge:

- Mentalitet
- Jaktegenskaper
- Fysisk helse
- Eksteriør

For jaktegenskaper vil det i strategiperioden til RAS rettes et spesielt fokus på at engelsksetteren i løpet av den kommende generasjonen skal opprettholde eller svakt forbedre rasens gjennomsnitt for jaktlyst, samt at engelsksetteren skal bli djervere i fugl og stå mindre tomt.

3. RASENS HISTORIE

Setterrasene antas å stamme fra spanielen, som kom til de britiske øyer på 1200-tallet. Rundt 1500 hører vi om hunder som tar stand på trykkende fugler. Etter hvert ble mer langlemmede hunder krysset inn. Avlen kom inn i en stabil periode, og omkring 1750-1800 hører vi for første gang om egne setterstammer som holdes rene og gjør stor nytte som jakthunder.

I Tyskland, Danmark og Sverige jaktet man tidlig med stående hunder, såkalte hønsehunder. Danske jegere brakte med seg slike hunder til jakt i Norge. Men det var først i midten av forrige århundre, da de engelske "gentlemen" tok med sine settere hit til landet, at interessen for denne form for jakt ble vekket her hos oss.

Den moderne engelsksetter, slik vi kjenner den i dag, er i første rekke en enkelt manns verk, Edward Laverack (1798 - 1877). Han grunnla sin stamme på de "settere" han i 1825 fikk av presten Harrison, og som var et resultat av Harrisons innavlsarbeid over 30 år. innavlsarbeide. Disse hundene hadde blod fra datidens forskjellige setterstammer, blant annet spanske jaktspaniels og franske og tyske langhårete hønsehunder.

Etter over 40 års konsekvent innavl på avkom etter setterne Ponto og Moll fremsto Laveracksetteren som en meget ensartet type; den var seig og utholdende og særdeles godt skikket til det den var avlet frem mot, nemlig rypejakt i de skotske "highlands". Laverack opplevde å få sin egen personlig utarbeidede standard anerkjent av "The English Setter Club" som den offisielle standard for engelsksetter. Laveracks kennel ble senere overtatt av waliseren R. Purcell Llewellyn, som videreførdet stammen med den samme målsetting for øye. Man sier at den moderne, sosiale

engelsksetter ble skapt av Llewelin, som la avgjørende vekt på at engelsksetteren ikke bare skulle være en fantastisk jakthund, men at den skulle være både funksjonell og vakker og fullt ut tilfredsstillende eksteriørstandardens krav.

Llewelins målsetting om en "dual purpose dog" har alltid vært grunnpilaren i de nordiske setterklubbenes avlsarbeid. Og nettopp dette at engelsksetteren først og fremst er en hund utviklet for krevende høyfjellsjakt, men at den samtidig er vakker og sosial, gjorde den tidlig populær og etter hvert til den mest populære stående fuglehundrasen her i Norge.

4. RASENS POPULASJON

4.1 Overordnet mål

Tilstrekkelig genetisk variasjon og en sunn forvaltning av engelsksetteren som rase skal sikres ved at den effektive populasjonsstørrelsen holdes over 200. Den gjennomsnittlige innavlsgraden over en 5-årsperiode skal ikke overstige dagens nivå på 3%.

4.2 Populasjonsstørrelse

Figur 1 viser antall norskfødte, NKK-registrerte valper i perioden fra 1980 til 2014. På overordnet nivå har det vært fallende registreringstall siden slutten av 1980-tallet. Fra 2010, da det ble født oppunder 900 hunder, har det vært sammenhengende fallende tall. De siste to årene har antall registrerte hunder falt kraftig, og i 2014 ble det født ca. 650 engelsksettere.

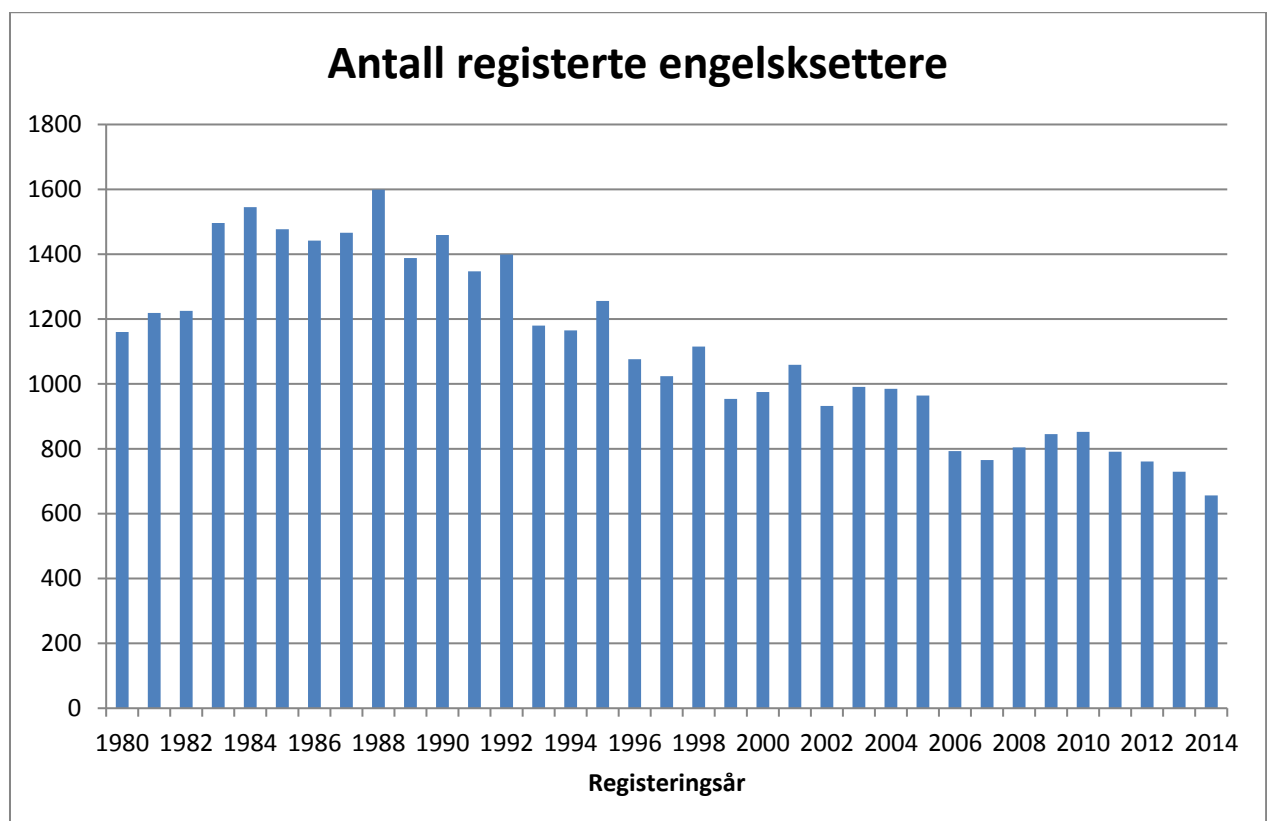

Fig. 1 – Antall registrerte engelsksettere

Som det fremkommer av figur 2 har også den prosentvise andelen som kjøper engelsksetter falt fra 1980 til i dag. På 80-tallet valgte ca. 45% av de som kjøpte stående fuglehund en engelsksetter, nå er det under 30%.

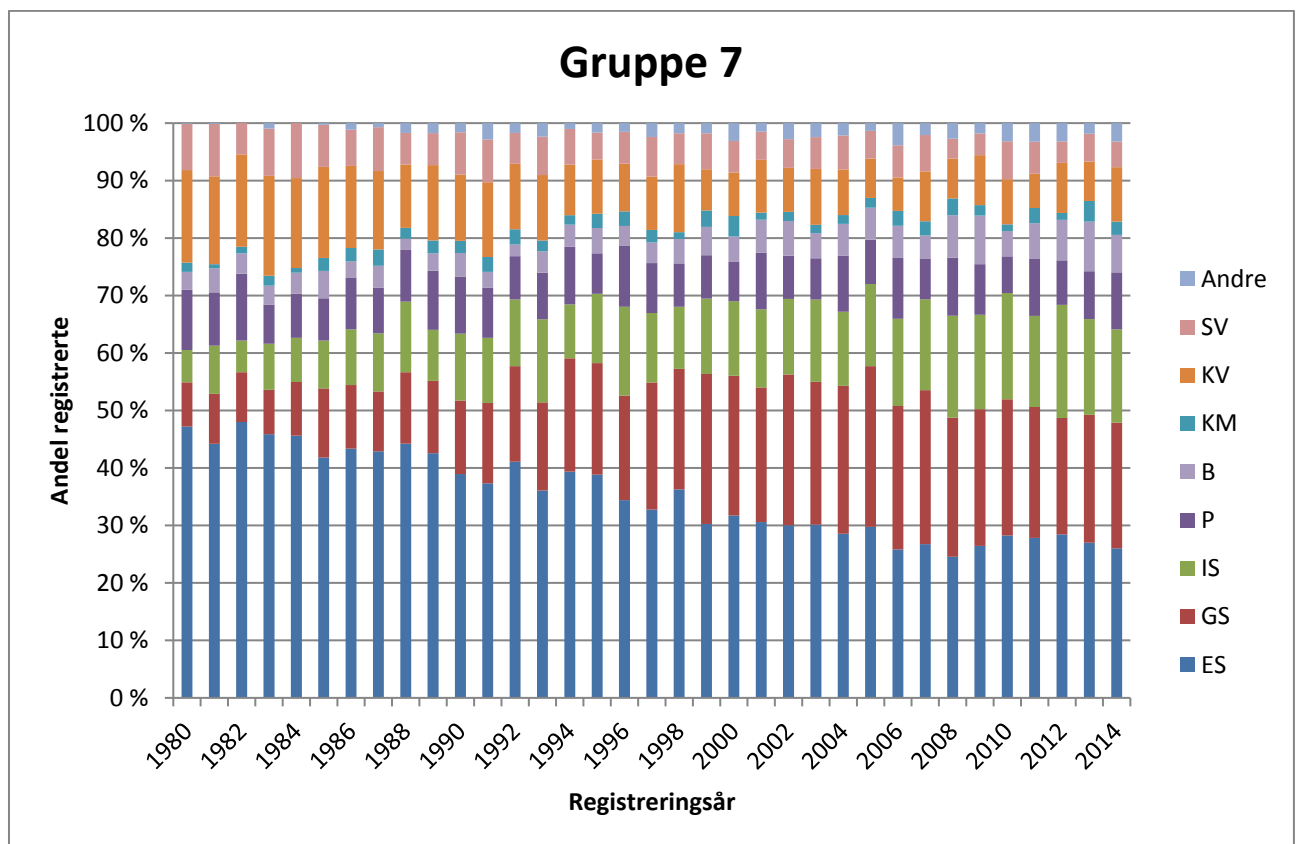

Fig. 2 – Andel registrerte hunder i gruppe 7

4.3 Gjennomsnittlig kullstørrelse

Figur 3 viser antall norskfødte, NKK-registrerte valper i perioden fra 1995 til 2014. Laveste Gjennomsnittlig kullstørrelse i denne perioden har vært 5,97 valper per kull. Kullstørrelsen har variert fra 5,71 valper per kull i 1995, til 6,21 valper per kull i 2014. I denne perioden ble det laveste snittet målt i 1996 med under 5,6 valper per kull mens det høyeste ble målt i 2009 med nesten 6,6 valper per kull.

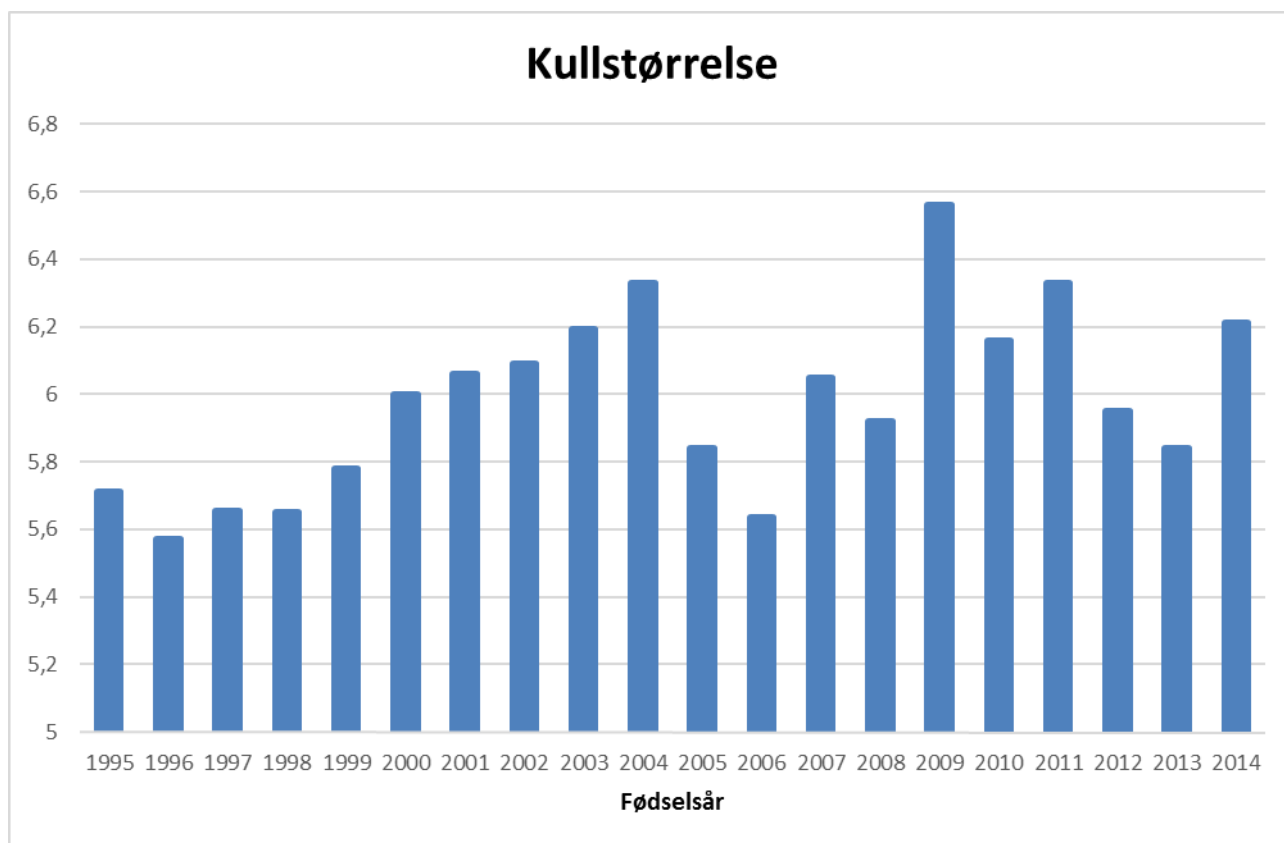

Fig. 3 – Kullstørrelse

4.4 Bruk av avlsdyr

I forhold til NKK er det lite som begrenser hvilke hunder som benyttes i avl. Ansvaret for å vurdere hvilke kvaliteter det enkelte individ har som avlsdyr hviler på den enkelte oppdretter. Av 107 valpekull i 2014 var hele 70 av kullene etter foreldre der begge foreldrene var premiært på jaktprøver. Kun 12 var fra kull der ingen av foreldrene var jaktpremiert.

En oversikt på antall foreldredyr over tid viser at tallet går ned mens antallet fedre holdes konstant. Dette indikerer at avlen er spredd ut på flere hannhunder i dag enn tidligere.

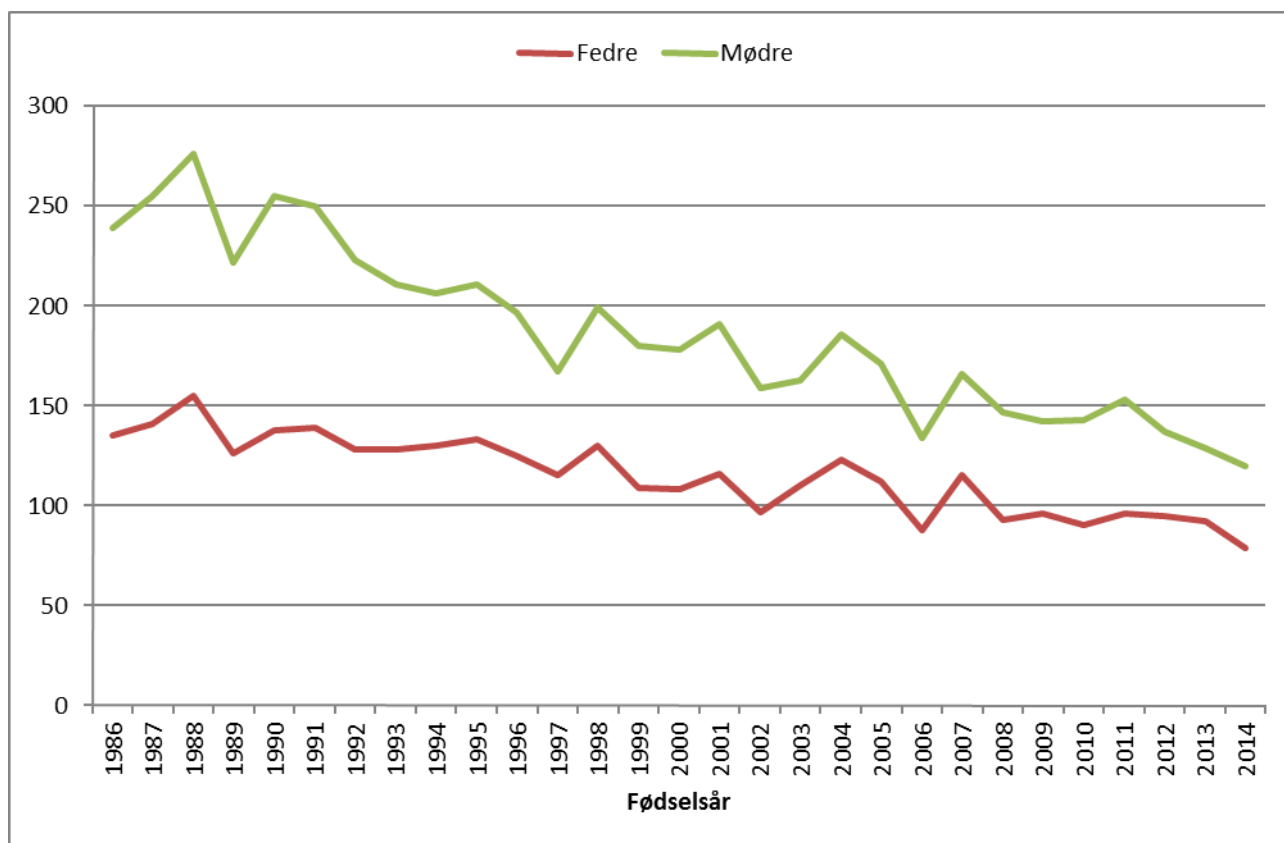

Fig. 4 – Antall foreldre over tid

Hannhunder som er født etter 2000 har totalt 6848 avkom. De 30 mest brukte hannene er listet opp nedenfor. Disse har samlet 2823 avkom, noe som utgjør 39 % av fødte valper i dette tidsrommet.

Far	Regnummer	Født	Antall avkom
Berkjestølen's Hi-Treff	11662/00	2000	217
Black	LOI02/114825	2002	175
Limingruet's Hi-Troll	21553/06	2006	173
Blå Vegen's Raid	04885/00	2000	135
Berguglas Hi-Trøkk	07029/06	2006	129
Gallok's Kustus	07124/05	2005	114
Axel De Valpanaro	LOI02133530	2002	109
Rotuas Athos Fra Juni	07737/04	2004	107
Nordvestjyden's Z.Bassino	DK22836/2005	2005	105
General Sniff Av Skåpleinun	NO47435/12	2012	104
Totti	20417/06	2006	104
Sørboølfjellet's Zizou	13984/07	2007	99
Tarpan's Indy	23979/05	2005	95
Østkysten's Vito	DK24271/2008	2008	94
Nordvestjyden's Flaks	DK10119/2011	2011	88
Hågakollen's Tor	08060/05	2004	87
Slottvidda's I M Ramses	10327/07	2007	80
Kvernmomarka's Troll	20407/02	2002	78

V' Luca Du Mas D'eyraud	LOF177682	2004	71
Langvella's Kjapp	03993/03	2003	70
Langsifjellets Trigger	22964/04	2004	68
Østheia's Eend Jagter	07572/06	2006	67
Løvenskarets Birk	NO37030/11	2010	63
Storbakken's Gottlob	08871/04	2004	60
Berkjestølen's Zorro	09301/04	2004	59
Borderhaugen's Otto	14728/05	2005	58
Streitkampen's Charlie	03347/03	2002	55
Vinterveiens Flekk	10852/00	2000	55
Molias Iso	11638/03	2003	53
Hardvolla's Chef	19462/08	2008	51

4.5 Effektiv populasjonsstørrelse

Effektiv populasjonsstørrelse for en rase er et mål på hvor mange ubeslektede hanndyr og hunddyr som bidrar med gener til neste generasjon. Fordi man som regel har en skjev kjønnsfordeling av avlsdyr (få hanndyr og mange hunddyr) er den effektive populasjonsstørrelsen som regel vesentlig lavere enn det faktiske antall dyr i rasen. Hos engelsksetter er i tillegg en sterk seleksjon på jaktegenskaper med på å begrense antallet avlshunder som blir brukt i hver generasjon, samtidig som det tas hensyn til mentalitet og helsestatus ved valg av avlsdyr. Dette fører til en reduksjon av den effektive populasjonsstørrelsen, og en økning av innavlsgraden i populasjonen. Utfordringen for en brukshundrase som vår er å finne en optimal balanse mellom avlsmessig fremgang gjennom seleksjon og en så liten innavlsøkning som mulig. Bruk av avlsdyr fra utlandet og import av utenlandske avlshunder til Norge påvirker den effektive populasjonsstørrelsen i positiv retning. Med fallet rasen har hatt i antall fødte valper er det naturlig at det også har vært et fall i effektiv populasjonsstørrelse.

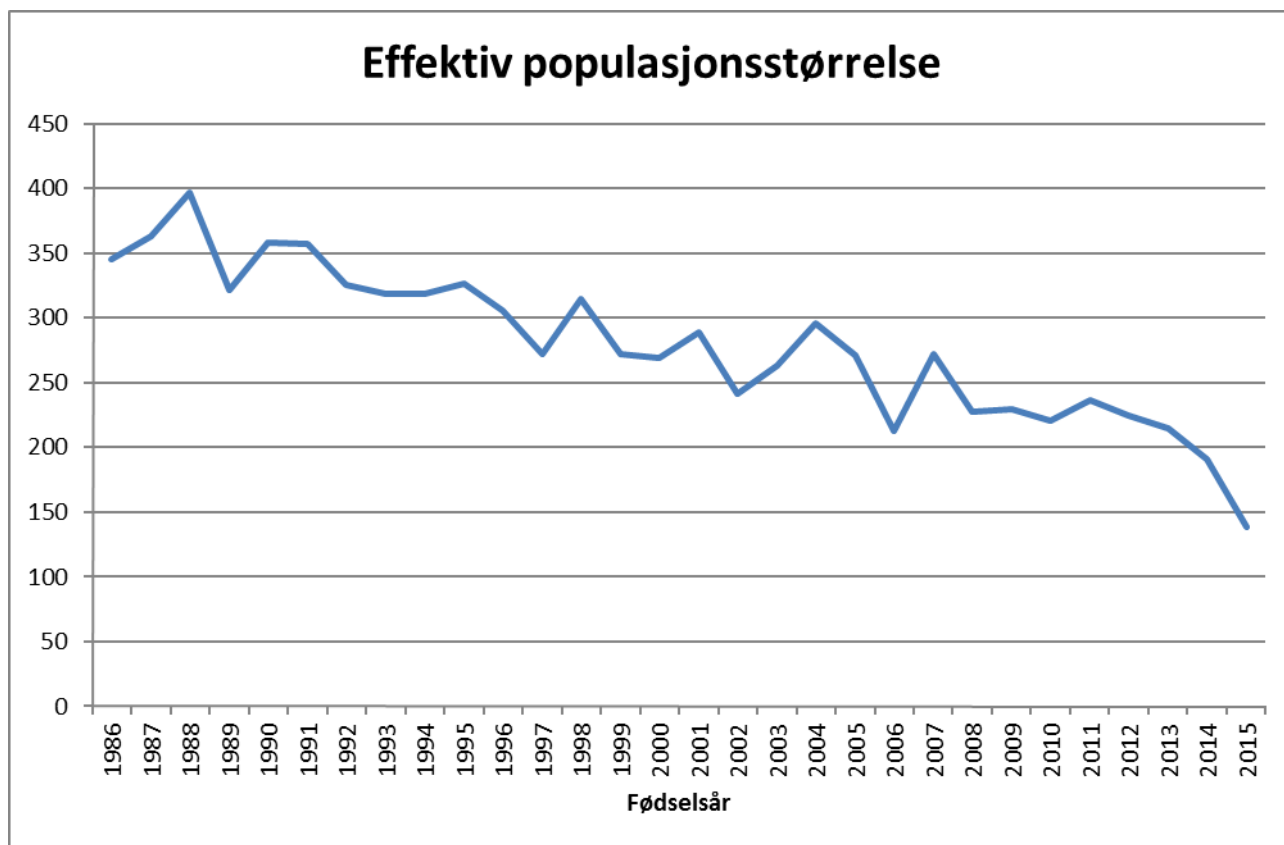

Fig. 5 – Effektiv populasjonsstørrelse

4.6 Innavlsgrad

NKK skriver i sine etiske grunnregler for avl og oppdrett at matadoravl og sterk innavl bør unngås. De samme grunnreglene slår fast at det ikke skal foretas parringer mellom far/datter, mor/sønn, søsken og tilsvarende tette parringer (innavlsgrad $\geq 25\%$). En tommelfinger-regel når det gjelder avl er at en hannhund ikke bør være far til mer enn 5% av sin generasjon (regnes som en periode på 5 år), helst ned mot 2,5% i en stor rase.

Avlsrådet fikk for noen år tilbake beregnet en slektskapsindeks, som gir et mål på slektskap mellom hunder i populasjonen. Denne beregningen tar for seg hver enkelt hund i populasjonen fra 0 til 7 års alder, og beregner innbyrdes slektskap basert på stamtavlen 10 generasjoner bakover. Dess høyere slektskapsprosenten er, dess større sjanse er det for at den genetiske variasjonen er liten. Beregningene viser at det innbyrdes slektskapsforholdet har sunket de siste årene, til tross for at avlshunder fra enkelte linjer har et stort antall avkom. Noe av grunnen til dette er trolig import av nye, ubeslektede avlsdyr. Nedenfor er gjennomsnittlig innavlsgrad for valper født per år.

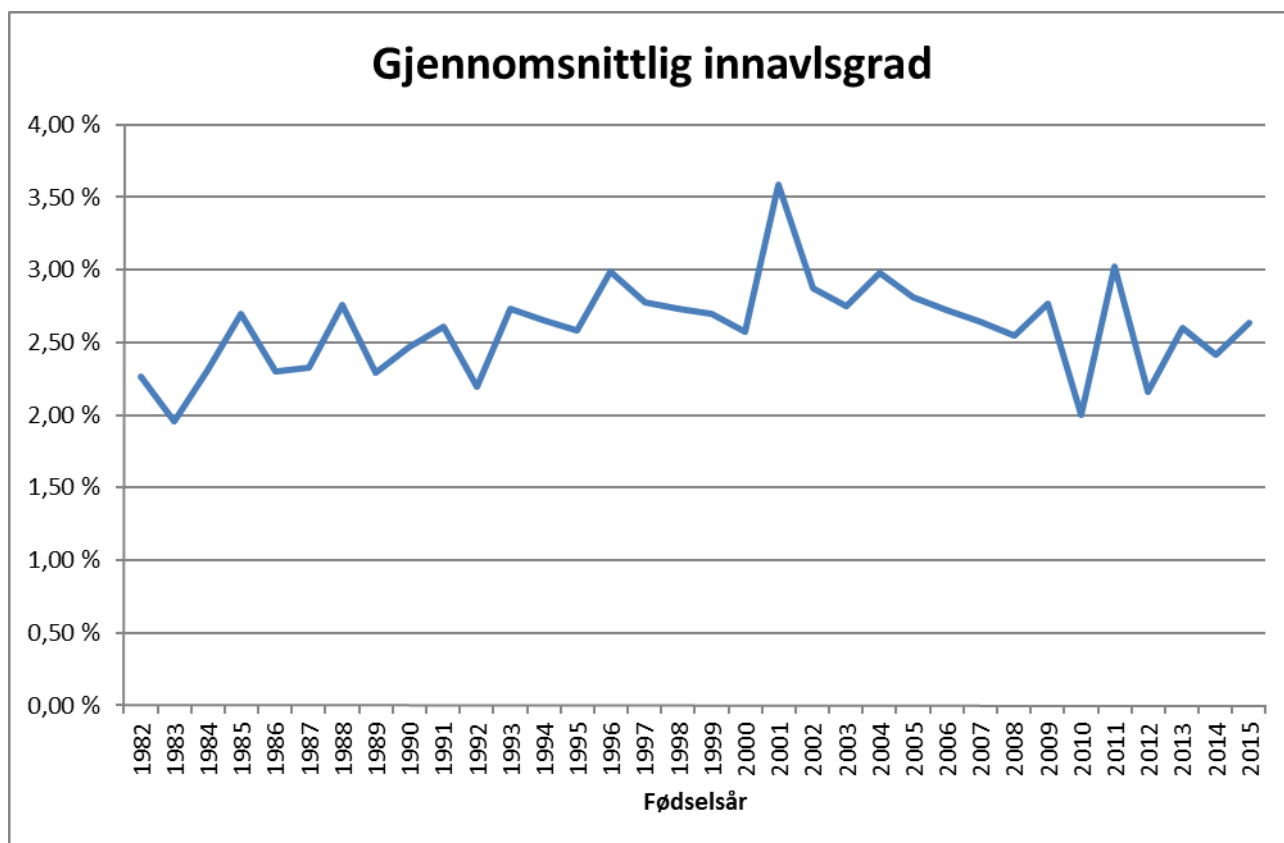

Fig. 6 – Gjennomsnittlig innavlsgrad

4.7 Innhenting av avlsmateriale fra andre land

I tillegg til den norske populasjonen har vi mindre populasjoner både i Sverige og Danmark hvor det utveksles hundemateriale jevnlig. Tidligere har vi hatt en betydelig import fra USA, og i de senere årene også mange fra Sør-Europa og da spesielt fra Italia som har en stor populasjon av engelsksettere.

Figur 7 viser en oversikt over antall registrerte engelsksettere innen EØS-området. Den norske populasjonen er i likhet med den svenske og den danske godt kontrollert ved at en stor andel av hundene er stilt både på jaktprøve (35%) og på utstilling (30%). Dette har blant annet gitt et godt grunnlag for avkomsgransking av våre avlshunder.

Populasjonen ellers i Europa avviker ikke vesentlig fra den norske, verken i eksteriør eller når det gjelder bruksegenskaper. Showsettertypen, slik den beskrives i standarden i rasens hjemland England, er svært lite utbredt i Norge og ellers i Norden, bortsett fra i Finland.

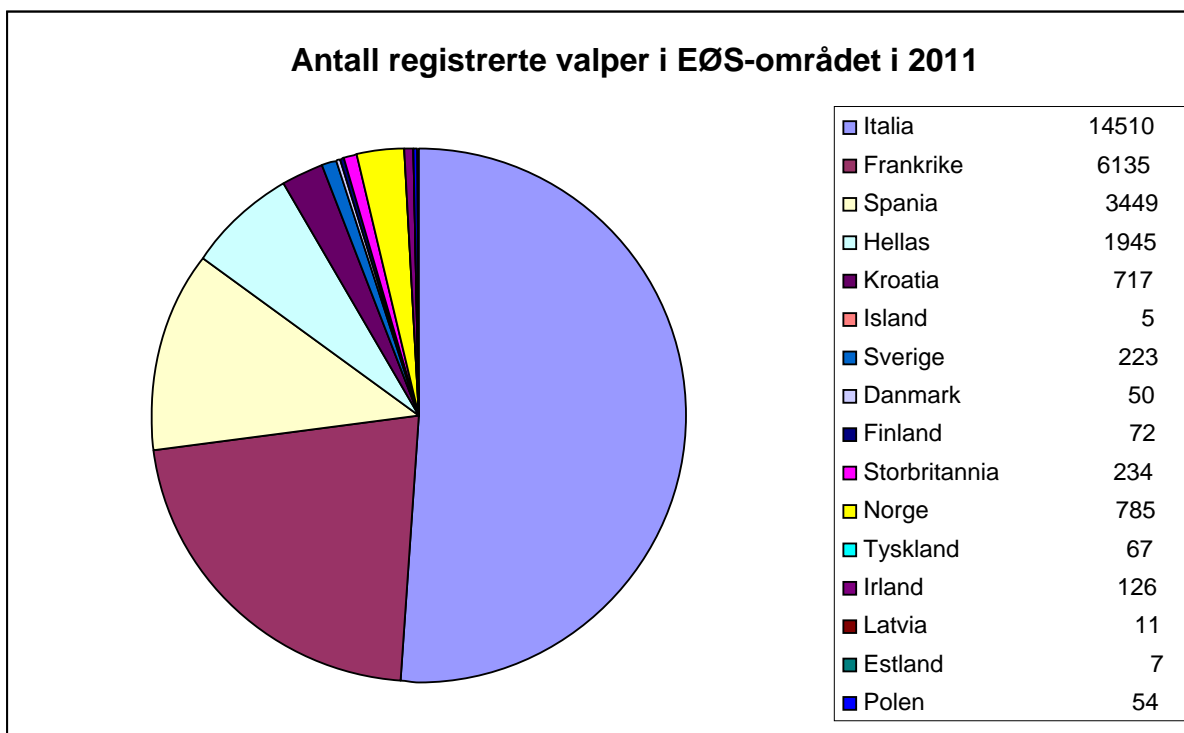

Fig. 7 – Registrerte hunder i EØS-området

4.8 Kortsiktige og langsiktige mål

- Legge forholdene til rette for at flere hannhunder brukes.
- Opprettholde begrensninger på antall avkom registrert i Norge etter godkjente avlshanner.
- Legge forholdene til rette for hente avlsmateriale fra utlandet.
- Beregne og overvåke genetisk variasjon i rasen.

4.9 Tiltak for å nå målene

NESK skal oppdatere og publisere statistisk materiale fortløpende i strategiperioden. Vi vil med dette rette fokus på parametere som kan bidra til å øke rasens effektive populasjonsstørrelse. Videre vil det gi fortløpende orientering og måling av tiltakenes effekt.

Tiltak nr.	Tiltak	Medium	Frekvens
4.1	Promotere engelsksetteren som jakthund	NESK.no, Facebook, Fuglehunden Messer etc	Løpende gjennom strategiperioden
4.2	Publisere oversikter over antall fødte engelsksettere	Årsberetning	Årlig hele strategiperioden
4.3	Publisering av grenser for matadoravl og publisering av de til	Årsberetning, NESK.no	Årlig hele strategiperioden

enhver tid mest benyttede hannhunder			
4.4	Publisere innavlsgrad på alle paringer som legges ut på valpelista	Valpeliste i Datahound	Løpende gjennom strategiperioden
4.5	Gi råd ved import av utenlandske hunder gjennom informasjon på hjemmeside og samarbeid med andre raseklubber og oppdrettere.	NESK.no	Løpende gjennom strategiperioden
4.6	Publisere oversikt over kullenes innavlsgrad og gjennomsnittlig innavlsgrad på kull	NESK.no, Valpeliste i Datahound Fuglehunden	Løpende gjennom strategiperioden

5. ADFERD

5.1 Overordnet mål

Engelsksetteren skal være en utpreget vennlig hund med rolig temperament. Den skal være våken og energisk og gi inntrykk av å inneha stor jaktlyst, samtidig som den evner å beholde roen i stressede situasjoner.

5.2 Status adferd

En hunds mentale helse er en egenskap som alltid må ligge i bunnen for avl. Gemytt på hunder er arvelig, men miljøpåvirkninger har stor betydning. Det er vanskelig å skille årsakene til uønsket gemytt, og NESKs holdning er at hunder med dårlig gemytt ikke skal benyttes i avl uansett årsak.

Mentalitet er et vidt begrep som omfatter mange egenskaper. Inkludert i disse er blant annet adferd overfor mennesker og andre hunder. I tillegg er hundens psyke særdeles viktig for en brukshund. Den må kunne tåle både lyden av haglekudd, den må kunne takle nye steder og situasjoner, og den må kunne tåle å være ute i all slags vær. Andre egenskaper som kommer innunder mentalitet, og som har stor innvirkning på bruksegenskaper er dresserbarhet, evnen til å være konsentrert om en arbeidsoppgave og evnen til å kunne roe seg ned etter aktivitet og i hjemmet. I tillegg ønsker man ikke hunder som lager mye lyd eller som bjeffer. Det er ikke utviklet spesielle mentaltester for fuglehunder, men både under jaktprøver og på utstillinger har dommere mulighet og plikt til å rapportere uønsket adferd.

Engelsksetteren i Norge er generelt en funksjonell, sunn hund med stabil psyke. Den er vennlig og sosial i sin omgang med så vel mennesker som andre hunder, og den egner seg av den grunn meget godt som familiehund.

Det er ingen vesentlige adferdsproblemer i rasen, og kun to hannhunder har blitt utestengt fra konkurranse på grunn av dårlig gemytt de siste fem årene.

5.3 Kortsiktige og langsiktige mål

- Bevare og videreutvikle den stabile mentaliteten til engelsksetteren.
- Ikke bruke engelsksettere som har negative anmerkninger på gemytt fra offisielle arrangement i avl

5.4 Tiltak for å nå målene

Velfungerende hunder er en forutsetning for at vår jaktform skal kunne vinne forståelse og videreutvikles. Ingen andre gode egenskaper kan veie opp for dårlig gemytt.

Engelsksetterens gode gemytt er av uvurderlig verdi for at den skal kunne utføre sine arbeidsoppgaver som jakthund og som en trygg, hengiven familiehund. Å anvende hunder med dårlig gemytt i avlen er fra raseklubbens ståsted uakseptabelt.

Vi ønsker at oppdrettere har fokus på stressnivået på avlshundene. Hunder med høyt stressnivå vil lett miste både krefter og konsentrasjon på jakt, utstillinger og jaktprøver. Vi ønsker derfor hunder med lavt stressnivå.

Tiltak nr.	Tiltak	Medium	Frekvens
5.1	Etablere et system for intern registrering og arkivering av gemyttanmerkninger fra jaktprøver og utstillinger	Etablere internt register på individ	Løpende gjennom strategiperioden
5.2	Individer med anmerkning på uønsket adferd vil ikke kunne godkjennes som NESK avlshunder eller få dispensasjon ved søknad om parring av eldre tispe		Løpende gjennom strategiperioden
5.3	NESK kontakter eiere av hunder som får negative bemerkninger på gemytt fra offisielt arrangement med anmodning om at hunden ikke benyttes i avl.	Telefon, e-post	Løpende gjennom strategiperioden
5.4	Oppfordre jaktprøvedommere til å bli flinkere til å anmerke uønsket adferd på jaktprøveskjemaet.	Henvendelse RU og FKF-Dommerutvalget	2016
5.5	Ikke ta ut hunder som har anmerkning om uønsket adferd til å representere klubben ved lag konkurranser.		Løpende gjennom strategiperioden

6. JAKTEGENSKAPER OG JAKTPRØVER

6.1 Overordnet mål

Engelsksetteren skal være jegerens og prøvedeltagerens førstevalg. Rasen skal karakteriseres ved stor jaktlyst og høy effektivitet både i søk og i behandling av fugl.

6.2 Dagens situasjon

Engelsksetteren er en stående fuglehund og fra rasens opprinnelse har denne egenskapen vært foredlet gjennom målrettet avl. Engelsksetterens bruksegenskaper skal bygge opp under både det jaktlige og muligheten til å bruke hunden i et allsidig friluftsliv utenom jaktlesongene. Jaktprøvene er en viktig arena for å vurdere disse egenskapene. Engelsksetteren plasserer seg helt i den ypperste eliten jaktprøvemessig og rasen har en stor bredde. Data fra jaktprøver registreres i DogWeb, og de brukes aktivt av NESK for å vurdere engelsksetterens utvikling.

Figur 8 viser at engelsksetteren de siste 20 årene har hatt en svak positiv utvikling både med tanke på premie per stand og med tanke på premie per start.

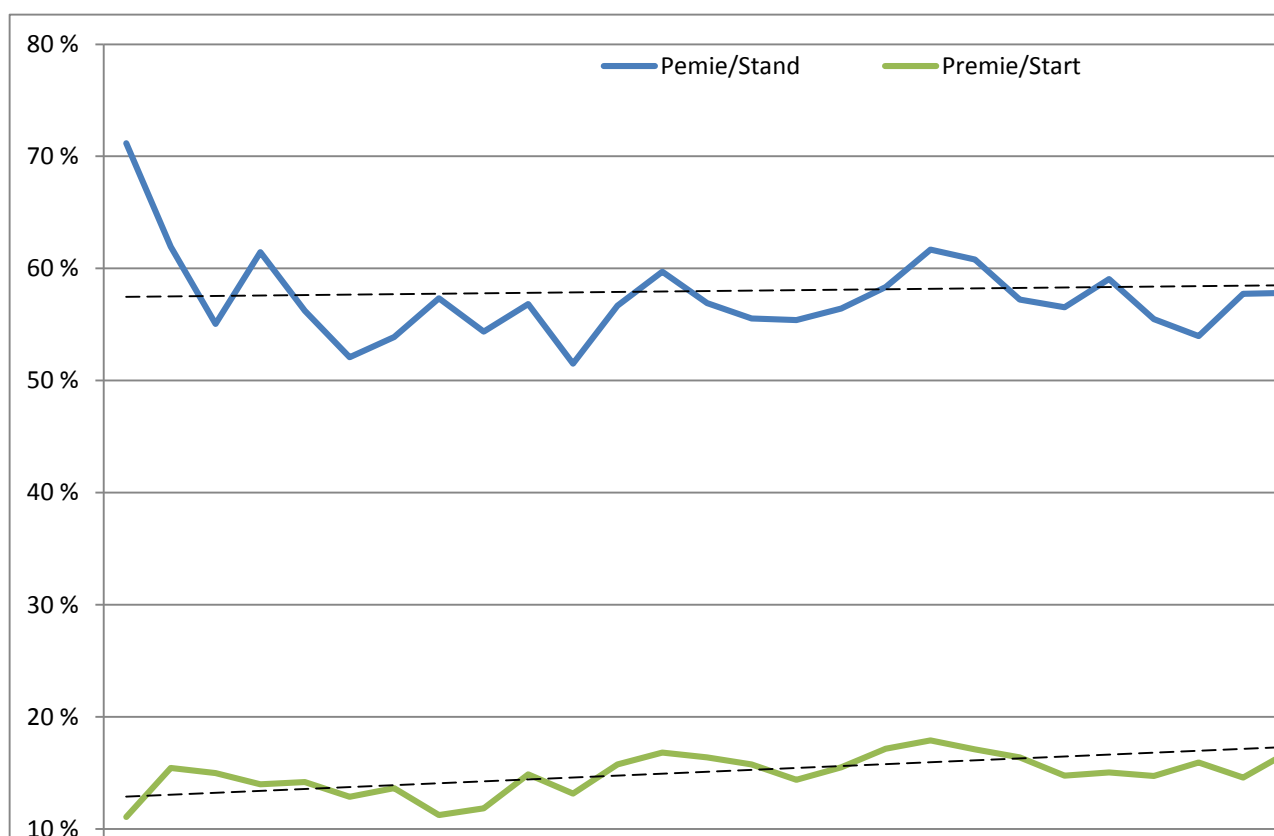

Fig. 8 – Premie per start og premie per stand

6.3 Jaktlyst

Fuglehundklubbenes Forbund (FKF) sitt dommerutvalg (DU) så på et stort tallmateriale i tilknytning til dommerkonferansen i 2012, der konklusjonen var at det er samsvar mellom jaktlyst og fart. Det er også en klar sammenheng mellom jaktlyst og viltfinnerevne. Tidsserier viser at engelsksetteren både med tanke på jaktlyst og fart har en stabil trend,

med et gjennomsnitt som ligger over eller på høyde med de andre rasene det er naturlig å sammenlikne seg med.

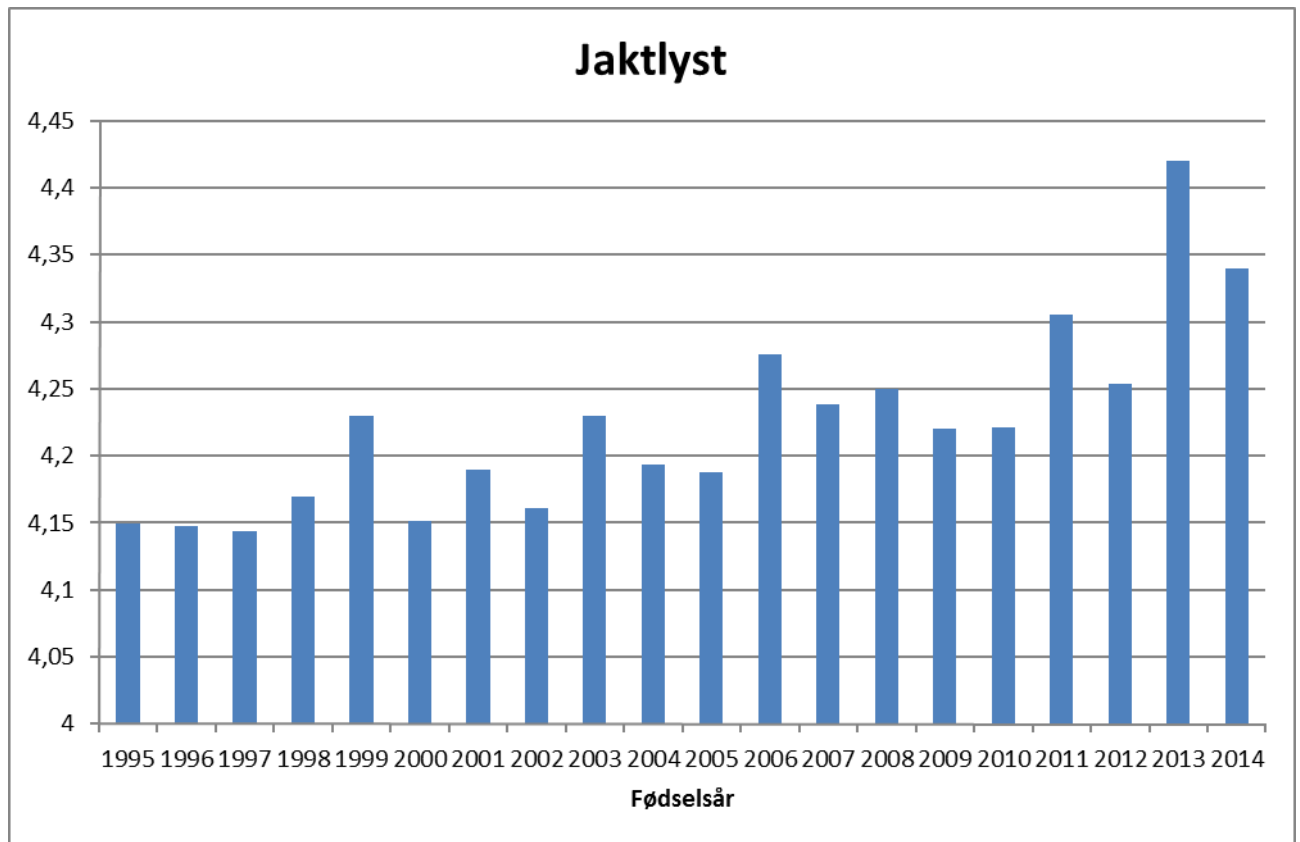

Fig. 9 – Jaktlyst

Figur 9 viser utvikling av jaktlyst over tid. Som det fremkommer av figuren har engelsksetteren hatt svakt stigende tall for jaktlyst over de siste 20 årene.

6.4 Viltfinnerevne og viltfinnerindeks

NESK har tatt ut data fra DogWeb og sett på viltfinnerevne hos engelsksettere. Det er beregnet en viltfinnerindeks for engelsksettere som har startet på jaktprøve i løpet av de ti siste registreringsår.

For å vurdere om det har vært noen utvikling i rasen på dette området så har gjennomsnittlig viltfinnerindeks per registreringsår blitt plottet i et diagram som vist nedenfor.

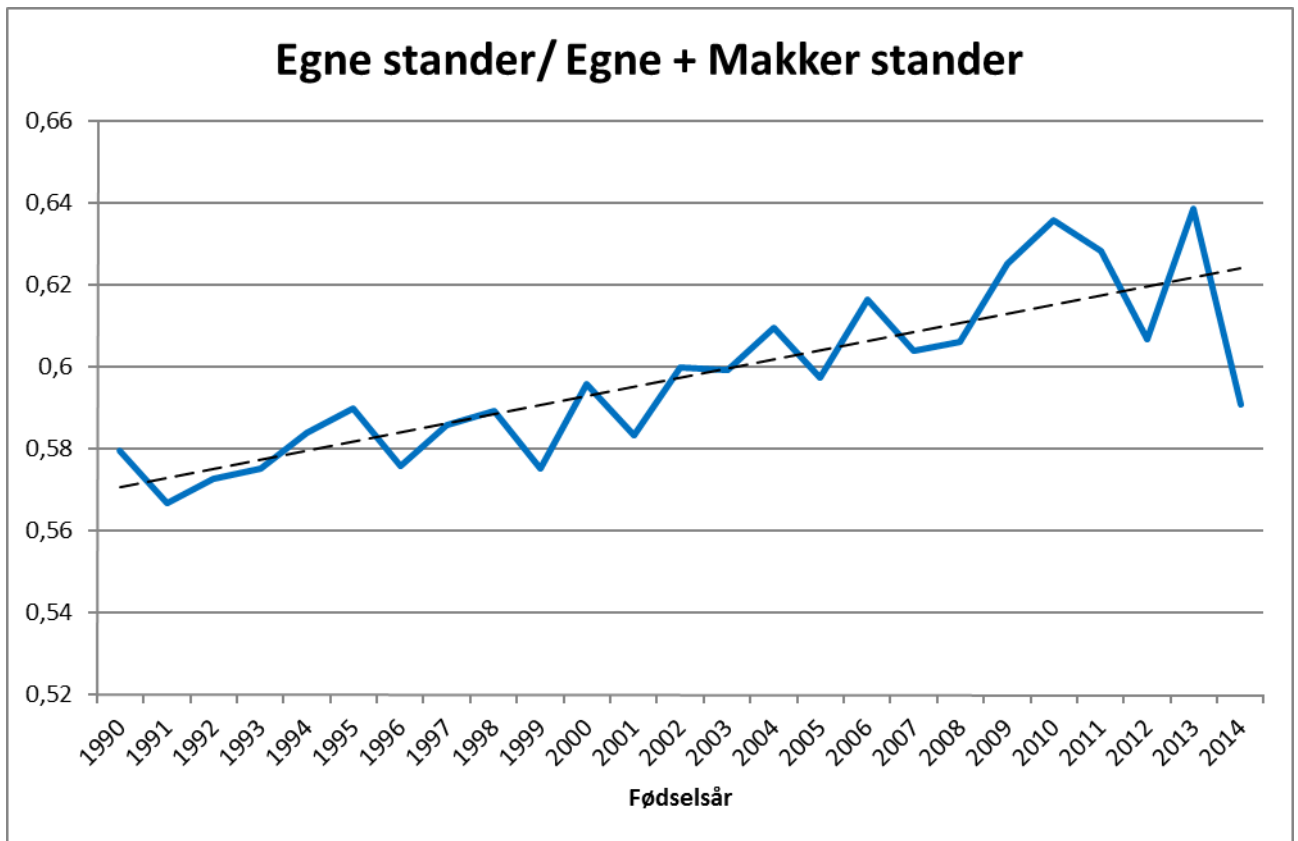

Fig. 10 – Viltfinnerevne

En ser en gjennomsnittlig positiv utvikling hvor engelsksetteren finner mer fugl enn makker for hvert registreringsår. Det er en nedgang i 2014. En årsak til dette kan være at disse årskullene foreløpig har relativt få starter da individene fremdeles er unge, og det blir dermed færre observasjoner og større usikkerhet rundt tallene.

6.5 Tomstand og fuglebehandling

Mange engelsksettere var tidligere ikke tøffe nok i fugl og hadde en stor andel tomstander. Det har vært et stort fokus på dette i flere år, noe som har gitt resultater.

Figur 11 viser utviklingen i andelen tomstander for engelsksettere de siste 20 årene. Som det fremkommer av tabellen har engelsksetteren hatt en positiv utvikling i perioden og andelen tomstander har gått noe ned.

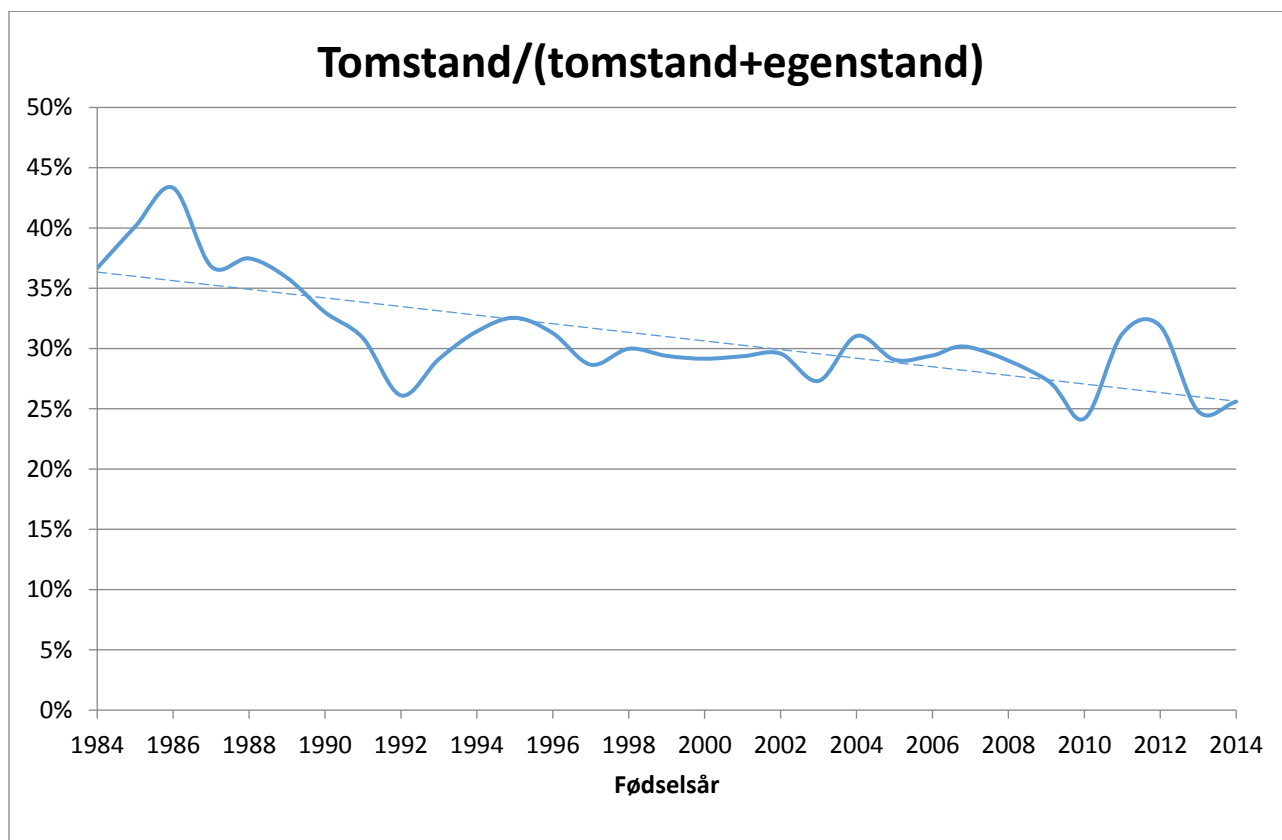

Fig. 11 – Andel tomstander

Figur 12 viser prosentandelen fuglearbeid hvor hunden har vist reis. Noen hunder får vist reis i en stor prosentdel av sine fuglearbeid, mens andre viser reis i mye mindre grad. For rasen samlet er det en svakt fallende trend i tidsperioden 2009 til 2014. De eldre hundene har flere prøvestarter og flere fuglearbeid enn de yngre og statistikken for disse årgangene er dermed sikrere. For hundene som er født i 2014 er det i hovedsak bare vinterprøvene i 2015 som er registrert, da kun et fåtall av høstens prøver er registrert i DogWeb.

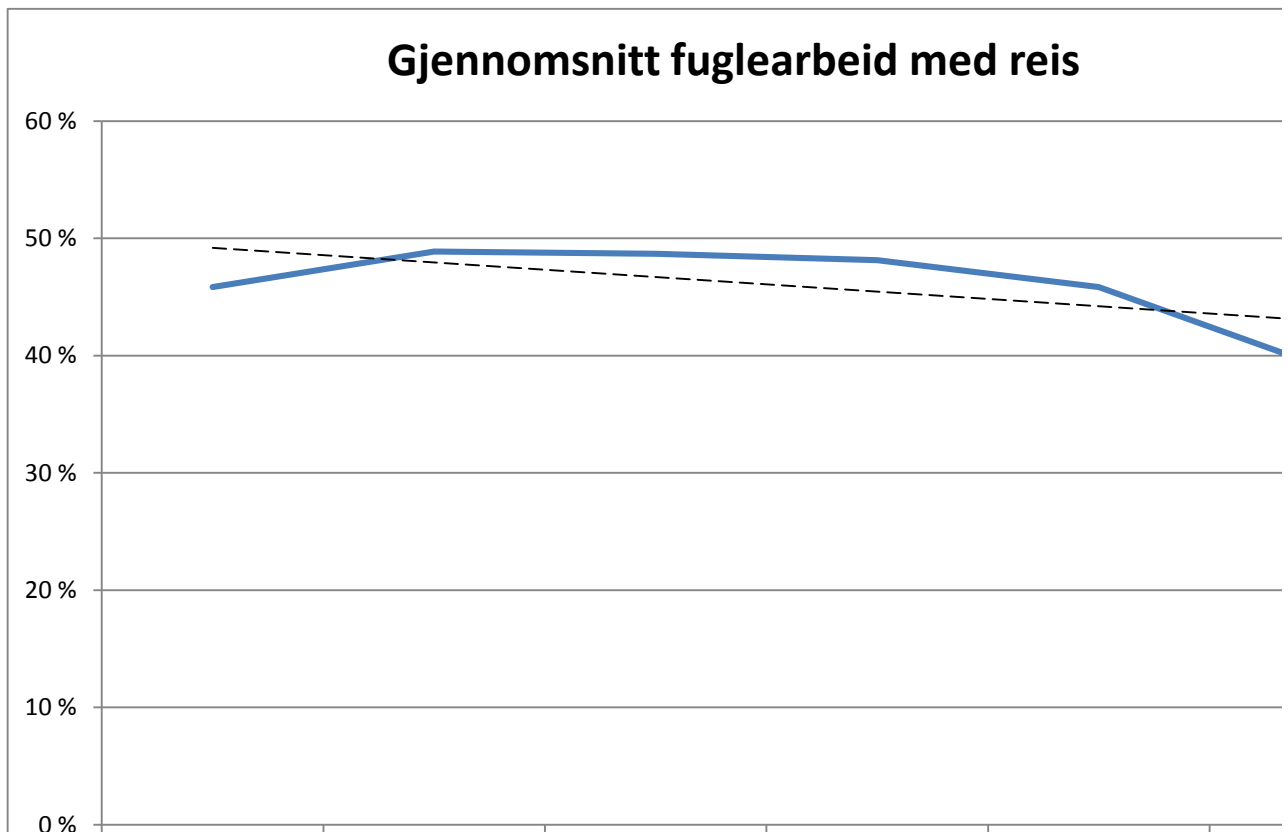

Fig. 12 – Andel fuglearbeid med reis

Figur 13 viser rasens utvikling med hensyn på reis. Reis har blitt vektet i positiv retning mot djerv reis, det vil si at indeksen går fra 1 (nekter) til 6 (djerv).

Figuren indikerer en oppadgående trend. De siste årskullene (2013 og 2014) er unge og kanskje ikke ferdig dresserte og kan derfor fremstå som en god del friskere i reisen enn eldre årganger.

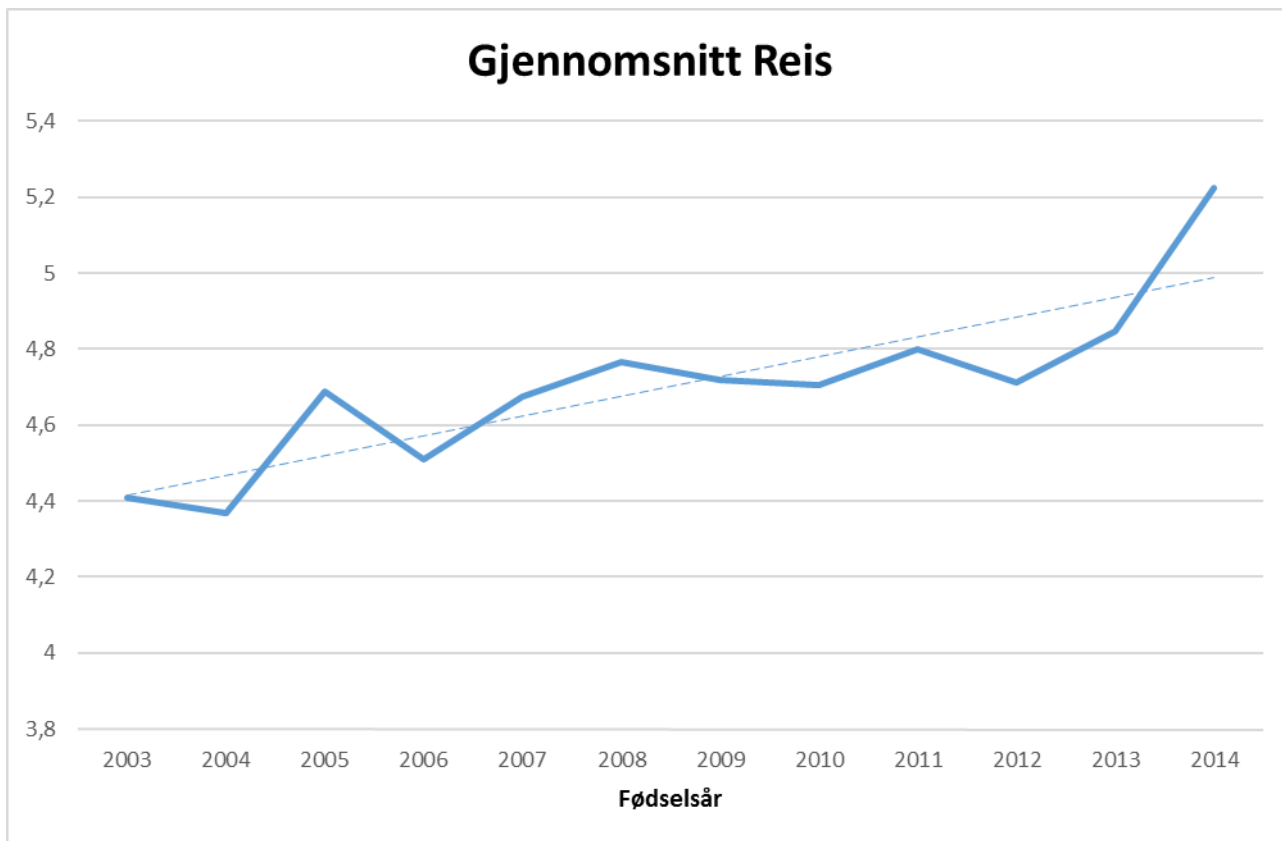

Fig. 13 – Gjennomsnittlig reis

Prøveskjemaet for reis og presisjon endret seg i 2009, og ved beregning av indeks for reis er det kun data fra og med dette tidspunktet som benyttes. I perioden fra 2009 har det vært en positiv utvikling på presisjon. Presisjon har blitt vektet i positiv retning mot helt presis, det vil si at indeksen går fra 4 (helt presis) til 1 (meget upresis).

Figur 14 viser at gjennomsnitt presisjon i forhold til fødselsår. Grafen indikerer at vi har en fin oppadgående trend for rasen.

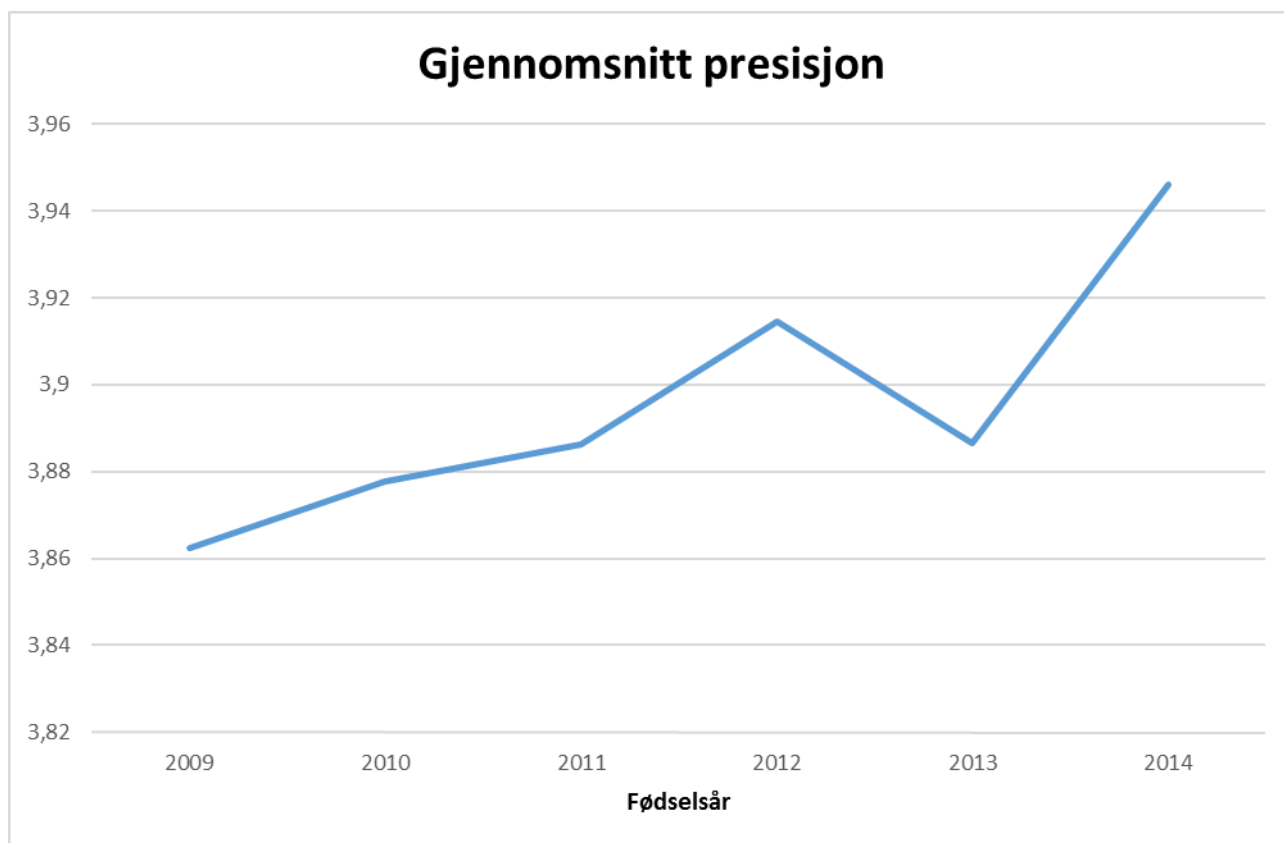

Fig. 14 – Gjennomsnittlig presisjon

6.6 Kortsiktige og langsiktige mål

Vi ønsker å opprettholde og videreutvikle de gode jaktegenskapene.

- Engelsksetteren skal i løpet av den kommende generasjonen opprettholde eller forbedre rasens gjennomsnitt for jaktlyst
- Engelsksetteren skal bli enda djervere i fugl
- Rasens gjennomsnitt for tomstander skal reduseres i løpet av den kommende generasjonen.

6.7 Tiltak for å nå målene

For å lykkes i hundeavl er det viktig å ha mest mulig informasjon om flest mulig egenskaper - og å selektere avlsdyr på grunnlag av denne informasjonen. Noen egenskaper må vektlegges mer enn andre, og i denne sammenheng er klare prioriteringer og informasjon viktig. Det er oppdretterne som er ansvarlige for avlsarbeidet som gjøres innen rasen. Avlsrådets og klubbens ansvar er å gjøre data og informasjon tilgjengelig, slik at oppdretterne kan gjøre gode og riktige valg.

Tiltak nr.	Tiltak	Medium	Frekvens
4.1	Publisere informasjon om jaktlyst og vilfinnerevne	NESK.no, Datahound, Årsberetningen	Løpende
4.2	Publisere informasjon om reis, presisjon og tomstander	Datahound	Løpende
4.3	Ha jevnlig evalueringer av kriterier som skal stilles til NESK avlshunder	Årsberetning, NESK.no, Fuglehunden	2016

7. HELSE

7.1 Overordnet mål

Det er et mål å opprettholde engelsksetterens gode generelle helse, slik at den kan fortsette å være en velfungerende hund til aktiv bruk i jakt og konkurranser. Det er ønskelig å redusere helseproblemer knyttet til skjelett og ledd.

7.2 Sykdommer i rasen

Engelsksetteren er en hunderase med en generelt god helse, og NESK har gjennom mange års arbeid med registrering av data en god oversikt over rasen når det gjelder forekomst av enkelte sykdommer.

7.3 Hofteleddsdysplasi (HD)

Hofteleddsdysplasi er en utviklingsfeil i et eller begge hofteledd, og innebærer blant annet at lårhodet ikke er godt tilpasset hofteskålen. Det dannes sekundærforandringer i form av forkalkninger rundt leddet, som kan føre til redusert bevegelighet og smerter. Utvikling av HD skyldes både arvelige- og miljømessige faktorer. I tillegg til status etter røntgen får hver hund i tillegg en HD-indeks, som er beregnet ut ifra egen og nære slektingers HD-diagnose. Indeksen indikerer hvordan hundens avlsmessige egenskaper er i forhold til rasens gjennomsnitt.

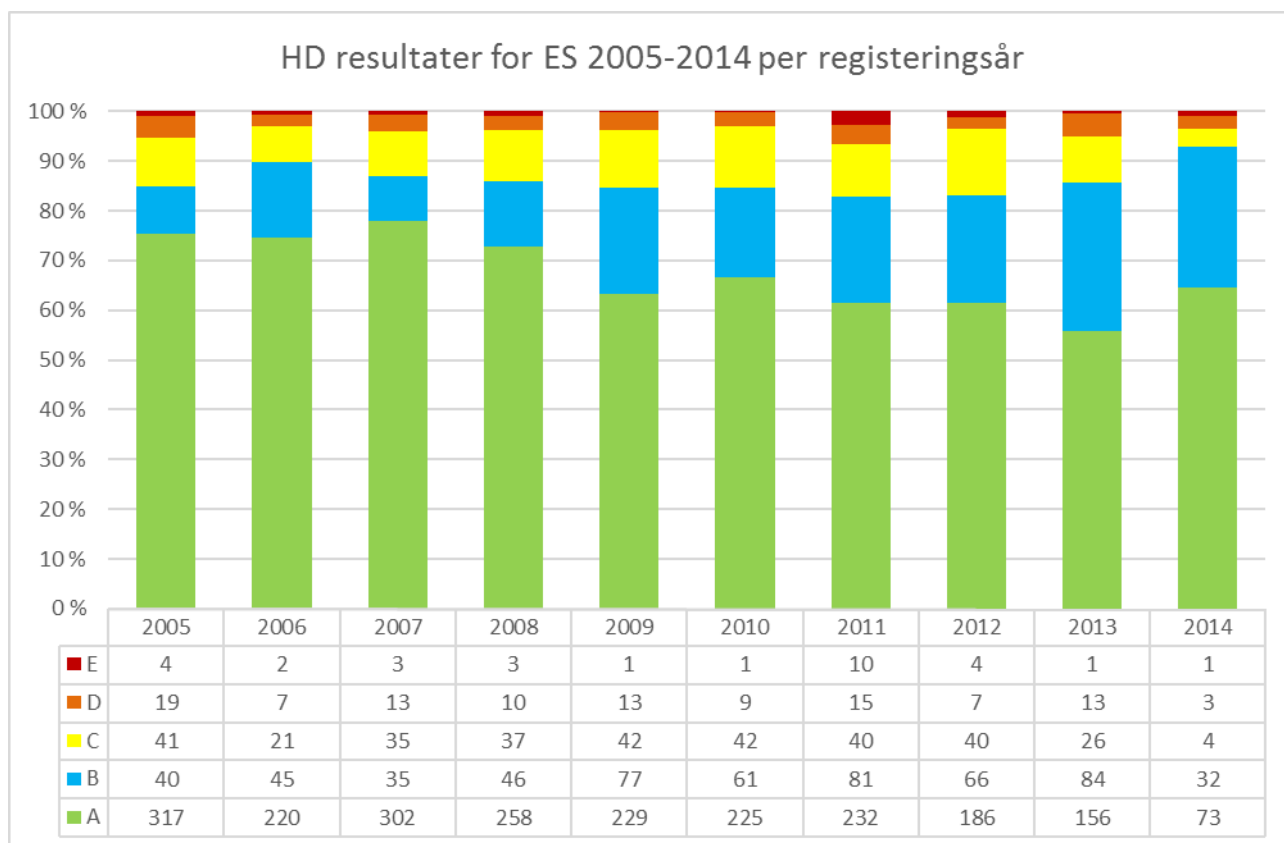

Fig. 15 – HD-resultater fra 2005-2014

7.4 Ceroid Lipofuscinose (CL)

Ceroid lipofuscinose er en arvelig sykdom som angriper hundens sentralnervesystem. Sykdommen er dødelig og er den mest alvorlige arvelige lidelsen på engelsk setter. Sykdommen har en autosomal recessiv arvegang, det vil si at et individ må arve genet for sykdommen fra begge foreldrene for å utvikle sykdommen. Etter etablering av en DNA test med påfølgende registreringsrestriksjoner er CL ikke lenger utbredt i rasen.

7.5 Progressiv retinal atrofi (PRA)

PRA er betegnelsen på en sykdom som angriper synscellene i øynenes netthinner og som gradvis medfører tap av syn.

Sykdommen er arvelig betinget og kan avdekkes med en gentest som enten kan tas som en svaber fra munnhulen eller med en blodprøve. Resultatet av testen blir registrert i DogWeb med følgende mulige diagnoser:

Diagnose	Forklaring
<i>Fri</i>	Hunden bærer ikke genet for sykdommen PRA
<i>Bærer</i>	Hunden er frisk, men bærer genet for sykdommen PRA. Den vil aldri selv utvikle sykdommen.
<i>Syk/affisert</i>	Hunden har arvet genet for PRA fra begge foreldre og er affisert (er allerede syk eller vil på et tidspunkt utvikle sykdommen)

7.6 Hypotyreose og kløløsning

Norsk Engelsksetterklubb (NESK), Norsk GordonsetterKlub (NGK) og NMBU-Veterinærhøgskolen samarbeider om et forskningsprosjekt for målet er å kartlegge gener som har betydning for utvikling av sykdommene hypotyreose (nedsatt stoffskifte) og kløløsning. Prosjektet har fått støtte fra Norges Forskningsråd. Målet er å finne årsaken til kløløsning og hypotyreose hos engelsksettere og gordonsettere.

Kløløsning (symmetrisk lupoid onychodystrofi) er en sykdom der en eller flere klør løsner. Tilstanden er smertefull, og selv om tilstanden bedrer seg, det er ikke uvanlig at hundene får tilbakefall. Klørne som vokser ut igjen er misdannet og affiserte hunder kan oppleve smerter ved løping i terreng.

Hypotyreose sees vanligvis hos middelaldrende hunder og skyldes nedsatt produksjon av hormonet tyroksin i skjoldbruskkjertelen. Symptomer er vektøkning, nedsatt utholdenhet, trøtthet og dårlig pelskvalitet. Diagnosen stilles ved å måle tyroksinhormoner og antistoffer mot disse i blod.

Kløløsning og hypotyreose er sykdommer hvor man antar at flere gener sammen med forskjellige miljøfaktorer har betydning for om hunder blir syke eller ikke. Samspillet mellom gener og miljøfaktorer vil også kunne påvirke sykdomsforløpet hos de enkelte hundene. Målet med forskningen er å finne ut hvorfor noen hunder utvikler kløløsning og/eller hypotyreose.

7.7 Andre sykdommer

7.7.1 Atopisk dermatitt

Atopisk dermatitt er en sykdom der fremtredende symptomer er kløe, gjentatte ørebetennelser og såre poter. Det er sannsynlig at det er en viss arvelig disposisjon for sykdommen, men årsaken er så langt ukjent. Det er uklart hvor stort omfanget av sykdommen er hos engelsk setter. Generelt bør hunder som har sykdommen registreres med opplysningen i DogWeb, og syke individer bør ikke brukes i avl.

7.7.2 Osteochondrosis dissicans (OCD, bruskløsning)

Bruskløsning er en sykdom i skjelettet som iblant forekommer hos engelsk setter. Det er sannsynlig at det er en viss arvelig disposisjon for sykdommen.

7.7.3 Forkalkninger i ryggspylen (Spondylose)

Spondylose er ikke uvanlig hos eldre engelske settere. Det er uklart i hvilken grad sykdommen er arvelig. Inntil omfang og arvegrad er bedre karakterisert har NESK ingen spesifikk strategi for å redusere omfanget.

7.8 Kortsiktige og langsiktige mål

- Benytte dataregister for systematisering og registrering av helseopplysninger som sykdommer, medfødte defekter og dårlig gemytt/uønsket adferd.
- Redusere forekomsten av HD, spesielt middels og sterk grad (D og E)
- Kartlegge og redusere forekomst av sykdommer i skjelett og ledd

- Redusere antall hunder som er affisert av CL og PRA i den norske populasjonen
- Redusere forekomsten av hypotyreose og kløløsning hos engelsksetter

7.9 Tiltak for å nå målene

Tiltak nr.	Tiltak	Medium	Frekvens
7.1	Oppfordre oppdrettere til å avle på foreldre dyr med en samlet HD-indeks høyere enn 200	NESK.no	Løpende
7.2	Krav om at klubbens godkjente avlshunder må ha en HD-indeks på minst 100	Årsberetning	Løpende
7.3	Opprettholde registreringsrestriksjoner for PRA og CL	Årsberetning, NESK.no	Løpende
7.4	Offentliggjøre helseinformasjon om enkeltindivider i Datahound	Datahound	Løpende
7.5	Øke kunnskap om føring og forebygging av skjelettlidelser	Foredrag, NESK.no, Facebook Fuglehunden	2016-2017

8. EKSTERIØR

8.1 Overordnet mål

Engelsksetteren skal være en middels høy, harmonisk bygget stående fuglehund med rene linjer og elegante bevegelser. Den skal ha kraftig benstamme, være velvinklet, muskuløs, med velutviklet brystkasse, kort sterk lend og bredt kryss.

I Norge brukes mankehøyden fra den gamle engelske standarden som var tilpasset jakthunder:

Hannhunder: 58-64 cm

Tisper: 54-60 cm

8.2 Dagens engelsksetter

Eksteriørmessig fremstår dagens engelsksetter i hovedsak som beskrevet i den vedtatte rasestandarden. Alle engelsksettere ble målt på utstillinger i perioden 2007-2009 for å få en oversikt over rasens størrelse. Antall individer som ble målt var totalt 1539, derav 687 hannhunder og 852 tisper. Gjennomsnittet for hannhunder lå på 61 cm og for tisper på 56 cm.

For å stille i brukshundklassen på utstilling må hunden være premiert på jaktprøve. Totalt 49 % av alle hunder som ble vist frem på utstilling ble vist frem i brukshundklassen (BK). Av de resterende hundene ble 19 % vist frem i juniorklassen (JK), 10 % i unghundklassen (UK), 20 % i åpen klasse (AK) og 3 % i championklassen (CHK). Når det gjelder premiegrad har hele 56 % av hundene fått Excellent, og kun svært få hunder har fått «Kan Ikke Premieres» (KIP).

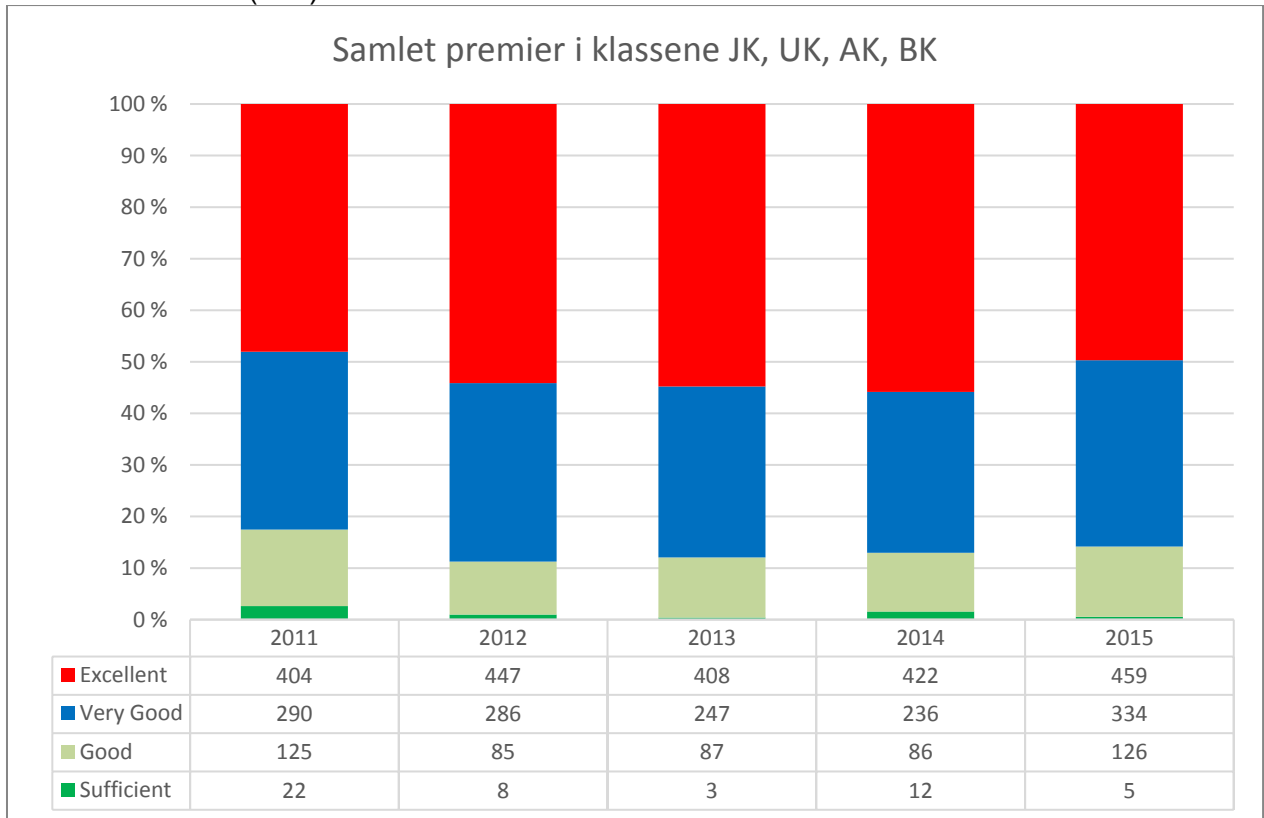

Fig. 16 – Antall av ulike premiegrader per utstillingsklasse

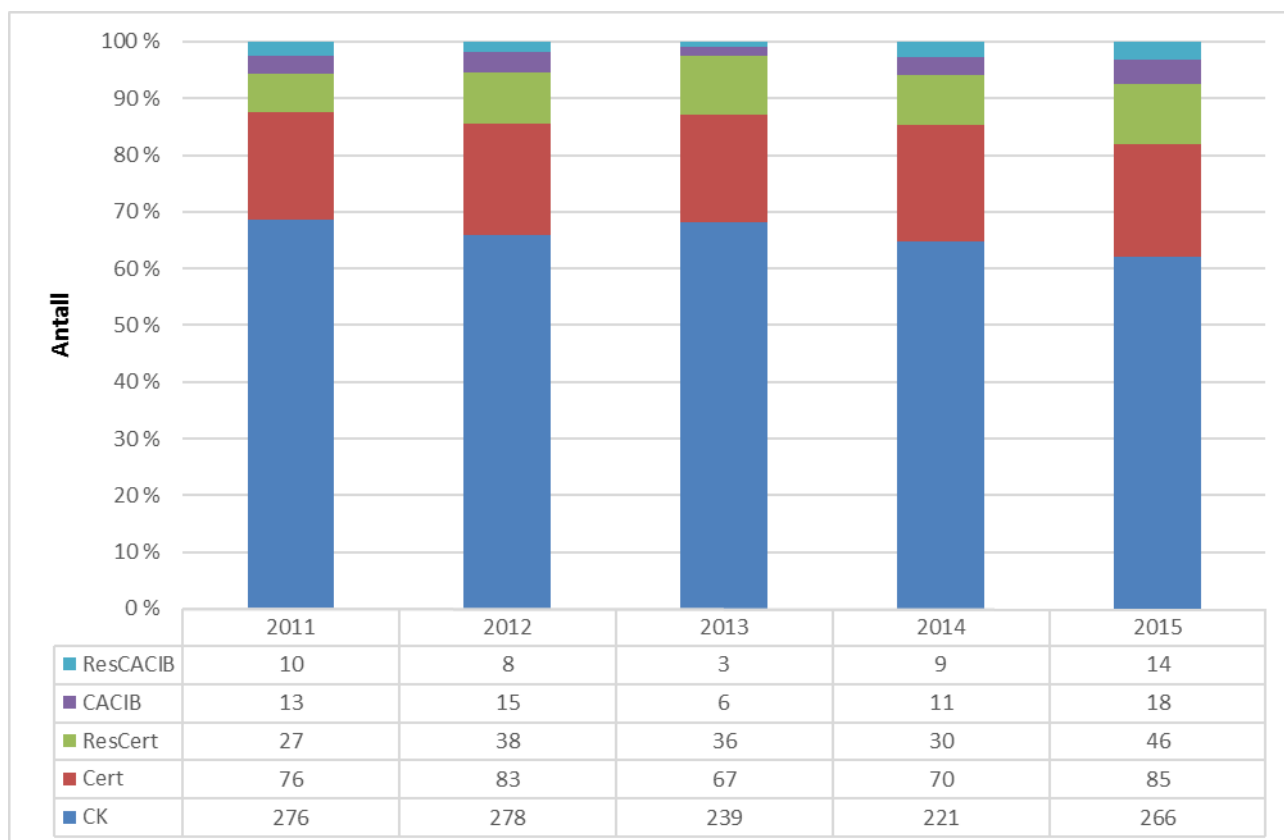

Fig. 17 – Antall tildelte CK, CERT, CACIB og resCACIB

Cert kan deles ut i klassene beste hannhund og beste tisper til den beste jaktpremierte hunden som ikke er fullcertet fra før. Det er delt ut tre cert til hunder i AK, to cert i JK, mens resten av certene er delt ut i BK. På internasjonale utstillinger kan det i tillegg deles ut Cacib og res Cacib, men kun til hunder i UK, AK, BK og CHK (ikke i JK og veteranklassen). Disse utmerkelsene går til beste tisper og hannhund fra de nevnte klasser, uavhengig av om de er jaktpremiert eller ikke. Prosentfordeling av CK i de forskjellige klassene er 49 % i AK, 29 % i BK, 86 % i CHK, 39 % i UK og 27 % i JK.

8.3 Kortsiktige og langsiktige mål

- Engelsksetteren skal være funksjonell, vakker og fullt ut tilfredsstillende eksteriørstandardens krav, samtidig som den er en særdeles god jakthund.
- Arbeide for en homogen og rasetypisk engelsksetter og unngå en deling av rasen i "show setter" og "trial setter".

8.4 Tiltak for å nå målene

Tiltak nr.	Tiltak	Medium	Frekvens
8.1	Opprettholde avlskriterier som legger vekt på at foreldre dyr med dokumentert premiering på jaktprøve og utstilling	NESK.no	Løpende
8.2	Ha fokus på mankehøyde slik at hundene ikke blir lavere enn dagens gjennomsnitt	NESK.no, Årsberetning Fuglehunden	Løpende
8.3	Arrangere minst en eksteriørdommerkonferanse i løpet av strategiperioden		Strategiperioden
8.4	Publisere statistikk og orientere om utvikling av rasens eksteriør	NESK.no, Årsberetning Fuglehunden	Løpende